

DOI 10.31558/2519-2949.2018.2.23

УДК 327(415)

Рудько С. О., Національний університет «Острозька академія»

ПИТАННЯ ІРЛАНДСЬКОГО КОРДОНУ НА ПЕРШОМУ ЕТАПІ BREXIT

У статті висвітлено одну з головних проблем, пов'язану з виходом Великої Британії з Європейського Союзу – питання кордону між Республікою Ірландія та Північною Ірландією. Саме це питання було ключовим на першому етапі обговорення Brexit. Проблема майбутнього «жорсткого» чи «м'якого» ірландсько-британського кордону стала «яблуком розбрату» не лише у перемовинах Сполученого Королівства і Європейського Союзу, а й серйозним внутрішньополітичним викликом для уряду Терези Мей. У контексті цієї проблеми розкрито можливі економічні та політичні наслідки Brexit для Великої Британії і Республіки Ірландія. Зазначено, що для Сполученого Королівства важливо, аби не існувало регуляторної розбіжності з тих правил внутрішнього ринку та митного союзу, які є або можуть бути в майбутньому необхідними для співробітництва у напрямку «Північ-Південь». Якщо буде порушена Белфастська угода, Велика Британія буде змушена заплатити політичну ціну невдалого мирного процесу. Водночас Brexit викликав досить негативну реакцію в ірландських політичних колах. Найбільшою нетарифною проблемою для ірландського кордону вважають стандарти харчової та сільськогосподарської продукції. Також після Белфастської угоди 1998 р. ЄС інвестував значні кошти у підтримку прикордонних спільнот із метою розвитку малого бізнесу та промисловості, що покращило економічну ситуацію у зоні колишнього конфлікту, та сприяти прикордонному діалогу. Але це привело і до того, що багато підприємств орієнтувалися саме на ринок ЄС чи прикордонну торгівлю. Нині вже багато хто розглядає плани переїзду на південь, якщо буде встановлений жорсткий кордон. Після саміту ЄС 14–15 грудня 2017 р. розпочався другий етап переговорів, коли сторони повинні домовитися про характер дворічного перехідного періоду і про майбутні відносини між Великою Британією і ЄС, особливо, у сфері безпеки та торгівлі. У статті резюмовано, що ірландське питання узгоджене сторонами лише тимчасово і в перебігу майбутніх перемовин буде неодноразово виникати у порядку денному.

Ключові слова: *Brexit, Велика Британія, Республіка Ірландія, Північна Ірландія, Європейський Союз, Тереза Мей, ірландсько-британський кордон.*

Постановка проблеми. Результати референдуму щодо виходу Великої Британії із ЄС 23 червня 2016 р. спровокували безпрецедентний розвиток подій. Лондон не очікував, що проблема британсько-ірландського кордону стане ключовою під час першого етапу Brexit. Велика Британія та Ірландія неодноразово заявляли про своє небажання встановлювати прикордонний контроль, але ситуація ускладнена тим, що Лондон має намір залишити митний союз ЄС. Сполучене Королівство прагне уникнути будь-якої фізичної інфраструктури на кордоні з Ірландією, котра буде членом ЄС після Brexit, але рішення можна знайти тільки в контексті майбутніх відносин.

Велика Британія і ЄС зобов'язані захищати та підтримувати розвиток різних установ, створених відповідно до Белфастської угоди 1998 р. Для Сполученого Королівства важливо, щоб не існувало регуляторної розбіжності з тих правил внутрішнього ринку та митного союзу, які є або можуть бути в майбутньому необхідними для співробітництва у напрямку «Північ-Південь». Скільки це коштуватиме – важко оцінити. Якщо буде порушена Белфастська угода, Велика Британія буде змушена заплатити політичну ціну невдалого мирного процесу. У цьому ключі необхідно розглянути ірландське питання в контексті Brexit та оцінити його вплив на розвиток подальших відносин між Лондоном та Дубліном.

Метою статті є проаналізувати статус ірландського питання на першому етапі Brexit.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему відносин Ірландії та Північної Ірландії в контексті Brexit аналізували українські дослідники Ганна Шелест та Владислав Кудрик. Окремі аспекти ірландського питання на першому етапі Brexit висвітлено у публікаціях світових ЗМІ («The Guardian», «BBC News», «Independent», «The Economist», «Euractiv»). Це матеріали журналістів та політичних оглядачів Джона Кемпбела, Браяна Гейса, Генрі Макдональда, Ровенни Мейсон, Ліси О'Керрол, Северіна Каррела, Дженіфер Ренкін, Джо Вотса та ін.

У січні 2017 р. Тереза Мей у своїй промові щодо дій Великої Британії по виходу з ЄС окреслила ключові завдання, над якими буде працювати британський уряд: створення умов для впевненого і контрольованого виходу з ЄС з уникненням проблем у правовому полі; підтримання Спільної зони подорожей із Ірландією; контроль імміграції та забезпечення прав громадян ЄС у Великій Британії і прав британців у ЄС; участь у Єдиному ринку завдяки всеохопній угоді про вільну торгівлю; укладення нових торговельних угод з іншими країнами; продовження співпраці з ЄС у сфері безпеки [15].

Перший етап переговорів про вихід Великої Британії з ЄС тривав із 19 червня по 15 грудня 2017 р. Лондон сподівався першочергово узгодити фінансові питання, проте Брюссель волів спочатку вирішити інші проблеми. Особливо гострим виявилось питання кордону між Республікою Ірландією та Північною Ірландією.

У 1973 р., під час вступу до Європейського Співтовариства, Ірландія була однією з найбідніших країн Західної Європи, яка до того ж сильно залежала від своєї колишньої метрополії – Великої Британії. Незважаючи на те, що на той момент минуло півстоліття з моменту здобуття Ірландією незалежності, 60% її експорту були зорієнтовані на Сполучене Королівство [1]. Головним чином це була сільськогосподарська продукція. До вступу в ЄС країна залежала від Великої Британії: ірландська валюта була прив'язана до фунта стерлінгів, Банк Англії встановлював процентну ставку, та й до Європейського Співтовариства країни приєдналися разом.

Після вступу британська частка в експорті Ірландії з кожним роком падала, і станом на 2016 р. Велика Британія з показником 13% займає друге місце [2]. Проте це все ще значний показник, і будь-які нові перешкоди у торгівлі між обома державами негативно вплинуть на ірландську економіку.

Значні труднощі може створити питання прикордонного контролю між Республікою Ірландія та Північною Ірландією. Вихід Сполученого Королівства з Єдиного ринку і митного союзу ЄС буде вимагати більш жорсткішого контролю над кордоном, що може підіграти суперечності між прихильниками і противниками ідеї єдиної Ірландії в Північній Ірландії.

З 1923 р. між Ірландією і Великою Британією діє єдиний міграційний простір. Протяжність кордону між Республікою Ірландія та Північною Ірландією складає близько 500 кілометрів. Експерти нараховують 275 місць перетину ірландського кордону проти лише 137 між ЄС та його всіма східними сусідами [20]. Багато людей вільно перетинали кордон між Ірландією і Північною Ірландією як у туристичних цілях, так і за покупками, і навіть по дорозі на роботу. Очевидно, цих людей хвилює майбутня доля відносин між країнами [6].

Оскільки всі сторони хотіли б уникнути ризиків і не зашкодити мирному процесу, існує варіант із методами технологічного міграційного контролю без прикордонних пунктів. Однак важко сказати, чи це не спричинить політичну кризу в Північній Ірландії або навіть кризу безпеки [3].

Вexit викликав досить негативну реакцію в ірландських політичних колах. Оскільки обговорення питання ірландсько-британського кордону за дипломатичними каналами не дало результату, Дублін перевів дискусію в публічну площину. Член Європарламенту від Ірландської республіки Брайан Хейс вважає, що Велика Британія ніколи до кінця не розуміла всю важливість Євросоюзу. Ірландія ж, за його словами, мала потребу в Європі. «Вступ Ірландії в ЄС став своєрідним виходом у світ. Більшою мірою своїм прогресом ми зобов'язані приєднанню до ЄС. Це стосується і економіки, і проблем Північної Ірландії, – все це завдяки нашому членству в ЄС» [11].

За словами экс-прем'єр-міністра Ірландії Енді Кенні, Великій Британії саме час почати готуватися до можливого референдуму з приводу об'єднання Ірландії. Він заявив, що, якщо з'являться явні свідчення того, що більшість населення Північної Ірландії хоче залишитися в ЄС і покинути Сполучене Королівство, потрібно провести референдум. Кенні підтримав і глава партії Шинн Фейн Джерард Адамс, який сказав, що Вexit відкрив для Ірландії нові конституційні можливості. На його думку, в контексті референдуму з'являється «велика можливість досягти єдності» [7].

За словами колишнього прем'єр-міністра Великої Британії Тоні Блера, членство Сполученого Королівства та Ірландії в ЄС разом із відкритим кордоном з Північною Ірландією лежало в основі Белфастської угоди. Остання, відома як «Угода Страсної п'ятниці», була укладена 10 квітня 1998 р. та підписана представниками всіх партій, що брали участь у переговорах. Угода допомогла покласти край кривавим зіткненням католиків і протестантів, противників і прихильників незалежності регіону від Великої Британії. Вона передбачає відмову Лондона від прямого правління в регіоні і передачу влади місцевим органам самоврядування, створеним на коаліційній основі [4, с. 99].

В одному з пунктів йшлося про створення міністерства міжірландської ради «Північ-Південь» для налагодження співпраці між Республікою Ірландія та Північною Ірландією, координації дій із питань, що становлять взаємний інтерес для обох Ірландій. Також у документі наголошено: «Європейська Рада визнає, що, згідно з міжнародним правом, ціла територія об'єднаної Ірландії може бути частиною Європейського Союзу [у випадку ірландського об'єднання]» [18].

У зв'язку з цим перспектива введення так званого «жорсткого» кордону після Brexit створює реальні проблеми для стабільності. В ефірі BBC 3 грудня 2017 р. Тоні Блер зазначив: «Якщо в кінцевому підсумку буде жорсткий кордон, то, очевидно, це спровокує напругу. Це не означає, що потрібно відмовитись від «Угоди Страсної п'ятниці», але це створює реальну загрозу для неї» [22].

Brexit знову поставив руба питання про об'єднання Ірландії. Однак нещодавнє опитування засвідчило, що 62% голосуватимуть за те, аби залишитися у складі Великої Британії, і тільки 22% виступають за об'єднання. На питання, чи голосуватимуть у референдумі, якщо ціна об'єднання Ірландії складе 9 млрд. євро в рік, лише третина опитаних відповіла «так». Третина готова голосувати різко проти, а решта не визначилися [19].

Державний секретар у справах виходу Великої Британії з Європейського Союзу Девід Девіс каже, що, поки існує угода про нульовий тариф на торгівлю з ЄС, доти можливе існування «м'якого» ірландського кордону. Але у випадку, якщо з'являться тарифи на торгівлю між Великою Британією та ЄС, «ми отримаємо реальну проблему». Найбільшою нетарифною проблемою для ірландського кордону Девіс вважає стандарти харчової та сільськогосподарської продукції. Єдиним вирішенням цього питання може бути ухвалення певного «регулятивного розпорядження» [9].

Навіть при досягненні всеосяжної угоди з ЄС для продовження участі у Єдиному ринку режим перетину кордону між Ірландією та Сполученим Королівством, який вже багато років був відкритим завдяки перебуванню обох держав у ЄС, буде потребувати нових рішень. Проблема полягає в тому, що при виході Великої Британії з ЄС британці зможуть вільно перетинати кордон з Ірландією лише на правах, аналогічних із правами громадян ЄС, якими вони вже не будуть. Так само, згідно з чинним законодавством, громадяни ЄС могли б вільно подорожувати у Велику Британію через Ірландію. Через це британському уряду доведеться виробити нове практичне рішення цього питання [21, р. 8].

Після Белфастської угоди 1998 р. ЄС інвестував значні кошти у підтримку прикордонних спільнот із метою розвитку малого бізнесу та промисловості, що дозволило знизити рівень безробіття, змінити жахливу економічну ситуацію, яка була в зоні конфлікту, та сприяти прикордонному діалогу. Але це призвело і до того, що багато підприємств орієнтувалися саме на ринок ЄС або прикордонну торгівлю. Нині вже багато хто розглядає плани переїзду на південь, якщо буде встановлений жорсткий кордон. Приблизно 8% ВВП Північної Ірландії складає фінансування з європейських фондів, а в період з 2014 р. по 2020 р. Белфаст очікував отримати 3,5 мільярдів євро допомоги з фондів ЄС, з яких 2,5 мільярда – в рамках спільної сільськогосподарської політики. Максимум, про що наразі говорить міністр фінансів Великої Британії, – це про можливість компенсації на один рік після Brexit – 2020-й [5].

У серпні 2017 р. уряд Терези Мей, за словами скептиків, «зробив крок назустріч реальності» через ухвалу двох перших у серії документів по Brexit (Brexit papers) про майбутні митні процедури та про статус Північної Ірландії. Тут вперше визнано, що перехідний період необхідний задля того, аби уникнути небезпеки стрімкого виходу Великої Британії в березні 2019 р., а під час перехідного періоду Сполучене Королівство залишатиметься в митному союзі з ЄС. Аналітики впевнені, що перехідний період допоможе вирішити проблему кордону між Республікою Ірландія та Північною Ірландією. Проте як тільки Велика Британія вийде з митного союзу, на плечі ірландського уряду впадуть економічні втрати і політична дестабілізація, чому він, звичайно, не радий [8].

Крім того, в серпні 2017 р. Тереза Мей зробила заяву, що хотіла б зберегти прозорий кордон «без перепон» у вигляді митних та прикордонних постів. На що головний переговорник ЄС Мішель Барньє відповів, що торговельні відносини з країнами не-членами ЄС, безумовно, передбачають перепони. Він додав, що «проблеми Ірландії є проблемами ЄС», а очільник Європейської ради Дональд Туск зауважив: якщо пропозиція Великої Британії буде суперечити інтересам Ірландії, вона буде неприпустима і для всього ЄС [23].

Ірландія вважає, що питання кордону має бути вирішено на першому етапі, а Велика Британія пов'язує його з умовами майбутньої торговельної угоди, що є предметом другого етапу. Відповідно до неї, Велика Британія домовилася залишити Північну Ірландію після Brexit у «регулятивному

узгодженні» з ЄС. Тобто на території Північної Ірландії режим торгівлі з ЄС має відрізнятися від того, який діятиме на іншій британській території [5].

Така позиція викликала неприйняття у частини членів Консервативної партії Великої Британії, а особливо з боку Демократичної юніоністської партії Північної Ірландії (DUP). Лідери DUP наполягають на тому, щоб ця частина Сполученого Королівства не розглядалася по-іншому від решти Великої Британії, оскільки це може стати поштовхом до інтеграції двох Ірландій [12].

Крім того, що DUP є єдиною партією в Асамблеї Північної Ірландії, яка відкрито проводить кампанію за Brexit, зараз вона має величезний вплив на уряд Терези Мей. Десять її депутатів у Вестмінстері підтримують баланс сил у парламенті та отримали пакет допомоги на суму 1 мільярд фунтів стерлінгів для Північної Ірландії як ціну за підтримку адміністрації меншості торі [17].

Результатом перемовин, зміст яких викладено у звіті від 8 грудня 2017 р., стала угода між Великою Британією та Ірландією, відповідно до якої: «Сполучене Королівство продовжує прагнути до захисту та підтримки співпраці Північ-Південь та Схід-Захід у повному спектрі політичних, економічних, безпекових, соціальних та сільськогосподарських контекстів... Будь-які майбутні заходи повинні бути сумісними з цими вимогами. Намір Сполученого Королівства – досягти цих цілей через загальні відносини між ЄС та Великою Британією. Якщо це неможливо, Сполучене Королівство запропонує конкретні рішення для вирішення унікальних обставин острова Ірландії. За відсутності узгодженого рішення Сполучене Королівство буде підтримувати повне узгодження тим правилам внутрішнього ринку та митного союзу, які нині або у майбутньому підтримують співробітництво Північ-Південь, економіку всього острова та захищають Угоду 1998 року» [14].

На думку експертів, формулювання «у майбутньому» означає, що будь-які зміни у правилах ЄС повинні бути відображені і в законодавстві Великої Британії. Незважаючи на загальну критику Brexit у своїх виступах, прем'єр-міністр Ірландії Лео Варадкар позитивно відгукнувся про те, як питання кордону між Ірландією та Північною Ірландією окреслено в угоді між Великою Британією та ЄС від 8 грудня 2017 р. [13].

Втім, це лише початок, і проблема далека від остаточного вирішення. Так, підписання угоди перевело зовнішню проблему у внутрішню площину. Адже уряд Терези Мей тепер повинен зважати на інтереси трьох політичних груп. Північно-ірландські юніоністи погрожують вийти з коаліції з консерваторами. Для «брексітерів» і правих торі (Борис Джонсон, Майкл Гоув та інші лідери євроскептиків) найгіршим сценарієм видається можлива згода уряду Мей на «м'який» кордон, адже в такому випадку Велика Британія залишиться в умовах Єдиного ринку, через що їй буде складно повністю вийти з ЄС. Представники Шотландської національної партії закидають Мей у майбутньому неоднаковий статус Шотландії в торгівлі з ЄС у зіставленні з Північною Ірландією [16]. Відтак, чинний британський уряд потрапив у скрутне політичне становище, найгіршим результатом якого може стати вимушена відставка.

Саміт ЄС 15 грудня 2017 р. затвердив мандат для другої фази перемовин по Brexit про умови дворічного майбутнього перехідного періоду і принципи майбутніх відносин партнерства. Про це йдеться в опублікованій підсумковій заяві саміту. Перехідний період для Великої Британії завершиться 31 грудня 2020 р. [10]. Після саміту ЄС 14–15 грудня 2017 р. завершився перший етап переговорів, і дискусія перейшла до другої фази, коли сторони повинні домовитися про характер дворічного перехідного періоду, а також про майбутні відносини між Великою Британією і ЄС, особливо, у сфері безпеки та торгівлі.

Таким чином, питання Ірландії червоною ниткою пройшло через перший етап перемовин Великої Британії та ЄС по Brexit. Проблема кордону між Республікою Ірландія та Північною Ірландією зрештою була на деякий час узгоджена. Проте це аж ніяк не вирішило проблем для уряду Терези Мей, а тільки відклало їх на майбутнє.

Бібліографічний список:

1. Експорт Ірландії (1972). Інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://atlas.media.mit.edu/ru/visualize/tree_map/sitc/export/irl/show/all/1972/
2. Експорт Ірландії (2016). Інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://atlas.media.mit.edu/ru/visualize/tree_map/sitc/export/irl/show/all/2016/
3. Кудрик В. Що може завадити Великобританії покинути ЄС. Про що домовляться Лондон і Брюссель, та чи домовляться взагалі. Головні питання Brexit. [Електронний ресурс] / Владислав Кудрик // Апостроф. – 2017. – Режим доступу: <https://apostrophe.ua/article/world/europe/2017-03-31/cho-to-mojet-pomeshat-velikobritanii-pokinut-es/11369>
4. Рудько С. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навчально-методичний посібник із курсу / Сергій Рудько. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2012. – 412 с.

5. Шелест Г. Brexit зупинився на кордоні: як проблема Північної Ірландії ламає переговори Великої Британії та ЄС [Електронний ресурс] / Ганна Шелест // Європейська правда. – 2017. – Режим доступу: <http://www.euointegration.com.ua/articles/2017/12/13/7074989/>
6. Brexit and the border: Views of Donegal Protestants [Electronic source] // BBC News. – 2018. – Mode of access: http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-foyle-west-42491577?intlink_from_url=http://www.bbc.com/news/topics/c734j9d772gt/irelanduk-border&link_location=live-reporting-story
7. 'Brexit will destroy Good Friday Agreement,' says Adams [Electronic source] // BBC News. – 2017. – Mode of access: <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-38704311>
8. Britain is slowly moving towards accepting harsh truths about Brexit [Electronic source] // The Economist. – 2017. – Mode of access: <https://www.economist.com/news/leaders/21726695-weeks-papers-customs-arrangements-and-ireland-theresa-mays-government-begins>
9. Campbell J. Soft Irish border 'easy' after Brexit – Davis [Electronic source] / John Campbell // BBC News. – 2017. – Mode of access: <http://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-41824659>
10. EU says Brexit transition to end by 31 December 2020 [Electronic source] // BBC News. – 2017. – Mode of access: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-42426542>
11. Hayes B. Brexit is Ireland's biggest ever foreign policy challenge [Electronic source] / Brian Hayes // Euractiv. – 2017. – Mode of access: <https://www.euractiv.com/section/trade-society/opinion/brexit-is-ireland-s-biggest-ever-foreign-policy-challenge/>
12. Irish border: New draft Brexit plan could break deadlock [Electronic source] // BBC News. – 2017. – Mode of access: http://www.bbc.com/news/uk-politics-42273941?intlink_from_url=http://www.bbc.com/news/topics/c734j9d772gt/irelanduk-border&link_location=live-reporting-story
13. Irish PM blames Brexiteers for Irish border problems [Electronic source] // BBC News. – 2017. – Mode of access: <http://www.bbc.com/news/world-europe-42359456>
14. Joint report from the negotiators of the European Union and the United Kingdom Government 8 December 2017 [Electronic source]. – Mode of access: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint_report.pdf
15. May T. Theresa May's Brexit speech in full [Electronic source] / T. May // The Telegraph. – 2017. – Mode of access: <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/01/17/theresa-mays-brexit-speech-full/>
16. McDonald H., Mason R., Carrell S. Brexit Ireland deal could leave PM at odds with three demanding groups [Electronic source] / Henry McDonald, Rowena Mason, Severin Carrell // The Guardian. – 2017. – Mode of access: <https://www.theguardian.com/politics/2017/dec/04/brexit-ireland-deal-could-leave-pm-at-odds-with-three-demanding-groups>
17. McDonald H., O'Carroll L. DUP leader moves to heal wounds over UK's Brexit deal on Ireland [Electronic source] / Henry McDonald, Lisa O'Carroll // The Guardian. – 2018. – Mode of access: <https://www.theguardian.com/politics/2018/jan/13/dup-leader-says-relations-with-irish-republic-not-under-threat-despite-brexit>
18. Northern Ireland Peace Agreement (The Good Friday Agreement) [Electronic source]. – Mode of access: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IE%20GB_980410_Northern%20Ireland%20Agreement.pdf
19. Rankin J. Europe could allow a united Ireland to join EU after Brexit [Electronic source] / Jennifer Rankin // The Guardian. – 2017. – Mode of access: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/apr/27/eu-to-debate-recognising-united-ireland-to-allow-swift-return-for-north>
20. Reality Check: Ireland's border and Brexit [Electronic source] // BBC News. – 2017. – Mode of access: http://www.bbc.com/news/uk-politics-40949424?intlink_from_url=http://www.bbc.com/news/topics/c734j9d772gt/irelanduk-border&link_location=live-reporting-story
21. The Common Travel Area: Prospects After Brexit [Electronic source] / S.de Mars, C. Murray, A. O'Donoghue, B. Warwick // Constitutional Conundrums. – 2017. – P.8. – Mode of access: http://crossborder.ie/site2015/wp-content/uploads/2017/01/The_Common_Travel_Area_Prospects_After_Brexit_Jan2017.pdf
22. Tony Blair: Brexit puts NI peace process at risk [Electronic source] // BBC News. – 2017. – Mode of access: <http://www.bbc.com/news/uk-42213623>
23. Watts J. Brexit: Ireland says it has EU backing to push Theresa May for further concessions on border dispute [Electronic source] / Joe Watts // Independent. – 2017. – Mode of access: <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/ireland-border-brexit-eu-support-theresa-may-concessions-block-talks-negotiations-simon-coveney-a8078116.html>

Rudko S. O. The Irish border problem at the first stage of Brexit

The article deals with one of the main issues related to the UK's exit from the European Union, the issue of the border between the Republic of Ireland and Northern Ireland. This was a key problem at Brexit's first round. The issue of a hard or a soft UK-Irish border has been not only a bone of contention for the negotiations between the United Kingdom and the European Union, but also the serious internal political challenge for the Theresa May' government. It is noted that it is important for the United Kingdom to have no regulatory deviations from the rules of the internal market and the customs union that are or may be in need for North-South cooperation in the future. If the Belfast Agreement is violated, the United Kingdom will be forced to pay the political price of an unsuccessful peace process. Simultaneously Brexit caused a rather negative reaction in the Irish political circles. The main non-tariff problem for the Irish

border is the standards of food and agricultural products. Also, after the Belfast Agreement of 1998, the EU invested heavily in supporting border communities for the development of small business and industry. This improved the economic situation in the area of the former conflict and facilitated the border dialogue. But this also led to the fact that many enterprises were oriented towards the EU market or border trade. Many people are now considering plans to move south if a tight border will set. After the EU summit on December 14-15, 2017, the second stage of the negotiations has began, when the parties should agree on the configuration of the two-year transition period and on future relations between the United Kingdom and the EU, especially in the area of security and trade. The article concludes that the Irish issue is agreed upon by the parties only temporarily and in the course of future negotiations will be repeated on the agenda.

Key words: *Brexit, Great Britain, Republic of Ireland, Northern Ireland, the European Union, Theresa May, UK–Irish border.*